

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Γ΄.

Ότε έστι περί του εν θεοτέρω άνθρωπε
βουλόμετο ή περί παιδείας και αρετῆς και
των αρετῶν αείων. (Πλάτ. Θεάγος).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1884

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΛΑΤΩΝ

ΕΤΟΣ 5'.

ΜΑΡΤΙΟΣ ΚΑΙ ΑΠΡΙΑΙΟΣ

ΤΕΥΧ. Ε' ΚΑΙ 5'.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ

*Τῆς ὑπὸ τῶν ἐσπερίων κρατῶν τῆς Εὐρώπης καταπολεμουμένης
Καθολικῆς Ἐκκλησίας*

Ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῷ Διδασκαλικῷ Σολλόγῳ

τῇ 14ῃ Ἰανουαρίου 1884.

ΥΠΟ ΓΕΩΡ. Ι. ΔΕΡΒΟΥ.

(Συνέχ. ὄρα εἰς τευχ. Γ' καὶ Δ', σελ. 77).

II.

Πῶς αἱ Θεοκρατικαὶ αὗται ἀρχαὶ ὑπεστηρίχθησαν καὶ ἐξηπλώθησαν
ὑπὸ Πάπα Πίου τοῦ Θ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ αἰῶνι ;

Πρὶν ἢ Πίος ὁ Θ' γένηται ὑπέρμαχος καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν
Θεοκρατικῶν ἀρχῶν τοῦ μεσαίωνος ἠναγκάσθη, ἅμα διαδεξάμενος
κατὰ τὸ 1846 Γρηγόριον τὸν ις' ἐν τῷ παπικῷ κράτει, νὰ φανῇ

(ΤΟΜ. 5')

ἔνεκα τῶν πολιτικῶν περιστάσεων κατ' ἀρχάς φιλελεύθερος. Τὸ παπικὸν κράτος, συνιστάμενον ἐκ τῆς Ῥώμης καὶ τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῆς, διετέλει ἐπὶ Γρηγορίου ΙΓ'. ἐν οἴκτρῳ καὶ ἀξίᾳ ἐλέους καταστάσει. Οἱ κληρικοὶ κατέχοντες πάντα τὰ διοικητικὰ, δικαστικὰ καὶ στρατιωτικὰ ἀξιώματα κατέθλιβον τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως τῶν πολιτῶν, μεταχειριζόμενοι αὐτοὺς ὡς τυφλὰ ὄργανα αὐτῶν. Ὅσοι δὲ τῶν πολιτῶν ἐνεφοροῦντο φιλελευθέρων φρονημάτων κατηγγέλλοντο ἐπὶ πολιτικοῖς ἐγκλήμασι καὶ εἴτε ἐρρίπτοντο εἰς ἐλεεινὰ καὶ ὑγρά δεσμωτήρια, ἐν οἷς διετέλουν μετ' ἐνόχων καὶ κακούργων συναγελαζόμενοι, εἴτε ἐξωρίζοντο εἰς ξένας χώρας. Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐπίσημοι ἄνδρες καὶ πολλαὶ ἐπίσημοι πόλεις τοῦ παπικοῦ κράτους ἀναφερόμενοι πρὸς τὰ ἐσπέρια κράτη τῆς Εὐρώπης καὶ πρὸς τὸ συμβούλιον τῶν καρδινάλιων ἐξετραγώδουν τὰ δεινὰ αὐτῶν, γράφοντες ὅτι ταῦτα θὰ παρέλθωσιν, ἔταν εἰσαχθῶσιν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν κράτος αἱ φιλελεύθεροι ἀρχαὶ τοῦ νέου πολιτισμοῦ, ἧτοι ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου, ἡ ἰσότης τῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων μεταξὺ κλήρου καὶ λαοῦ καὶ ὁ εὐλεύθερος συναγωνισμὸς πρὸς κατάληψιν τῶν ἀξιωμάτων ἀναλόγως τῆς προσωπικῆς ἰκανότητος ἐκάστου καὶ οὐχὶ τοῦ γένους. Τὰ ἐσπέρια κράτη τῆς Εὐρώπης συνεβούλευσαν Γρηγόριον τὸν ΙΣ'. νὰ μεταρρυθμίσῃ τὸ κράτος αὐτοῦ κατὰ τὰς φιλελευθέρους ταύτας ἀρχάς· ἀλλ' οὗτος ἐκώφευεν· ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ Πάπας Πίος ὁ Θ'. βλέπων τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τούτου κράτους ἀνώμαλον καὶ πιεζόμενός πως ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ἀπεφάσισε κατ' ἀρχάς νὰ πληρώσῃ τὸ μεταξὺ κλήρου καὶ λαοῦ ἀνοιχθὲν γάσμα καὶ νὰ φανῇ φιλελεύθερος. Διὰ τοῦτο ἀπένειμε πᾶσι τοῖς ἐπὶ πολιτικοῖς ἐγκλήμασι καταγγελλομένοις καὶ καταδιωκομένοις ἀμνηστίαν, συνέστησεν ἐκ νουνεχῶν καὶ χρησίμων ἀνδρῶν μὴ κληρικῶν ἐπιτροπείας, αἵτινες ἐσχόπουν ν' ἀναθεωρήσωσι τὴν νομοθεσίαν πλήθουσαν ἀοριστιῶν, ἀβεβαιότητων καὶ ἀντιφάσεων καὶ στερουμένην ἐνότητος καὶ ἀρμονίας, καὶ νὰ διαιρέσωσι τοὺς διαφοροὺς κλάδους τῆς διοικήσεως καὶ τέλος κατήρτισεν ἐξ ἐγκρίτων πολιτῶν τῶν ἐπαρχιῶν Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας διὰ διατάξ.

ματος τῆς 19 Ἀπριλίου 1847 πρὸς ὑποστήριξιν τῶν κυβερνητικῶν ἔργων αὐτοῦ. Διὰ ταῦτα Πίος ὁ Θ΄. ἐνομίσθη μεταφροθυμότης τοῦ παπικοῦ κράτους ὑπὸ σύμπαντος τοῦ κόσμου πιστεύσαντος, ὅτι ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἔδρα συνδιηλλάγη μετὰ τῶν φιλελευθέρων ἀρχῶν τοῦ νέου πολιτισμοῦ. Ἐν Ἰταλίᾳ μάλιστα ἐξυμνήθη καὶ ὡς ἔθνικὸς ἥρωας ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν νομισάντων, ὅτι ἡγούμενος πάντος τοῦ ἔθνους αὐτῶν ἐμελλε νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Αὐστριακῶν, ἐκδιώξῃ αὐτοὺς ἐκ τοῦ πατρίου ἐδάφους καὶ ἐπιτύχῃ τῆς ποθουμένης ἔθνικῆς ἐνώσεως καὶ ἀνεξαρτησίας. Ἄλλ' αἰφνης πυκνὸν καὶ ζοφῶδες νέφος ἀθυμίας καὶ δυσαρρεσκείας κατέλαβεν αὐτοὺς κατὰ τὸ ἔτος 1848, ὅτε ὁ πάπας Πίος ἠρνήσατο νὰ συμμετάσχῃ τῆς κατὰ τῆς Αὐστρίας ἐκστρατείας, ἣν γενναίως ἀνελάβετο Κάρολος ὁ Ἀλβέρτος, ὁ βασιλεὺς τοῦ Πεδεμοντίου καὶ τῆς Σαρδηνίας καὶ πατὴρ τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουήλ καὶ ἦν πάντες σχεδὸν οἱ Ἰταλοὶ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου ἄκρου τῆς χερσονήσου ὑπεστήριξαν. Ἴνα δ' ἀνακτήσῃται ὁ πάπας οὗτος τὰς συμπαθείας τῶν Ἰταλῶν ἐπειράθη νὰ φανῇ μᾶλλον φιλελεύθερος καὶ φιλόπατρις, δούς τὸν θεμελιώδη νόμον (statuto fondamentale), ἰδρύσας δύο βουλὰς, ὧν ἡ μὲν μία ἐξελέγετο ὑπ' αὐτοῦ, ἡ δ' ἑτέρα ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ καταδιώξας τοὺς Ἰησουίτας ὡς ἐχθροὺς τῆς ἔθνικῆς ἐνώσεως. Ἄλλὰ μάτην· ἐπειδὴ τὰ μὲν φιλελεύθερα αἰσθήματα αὐτοῦ δὲν ἦσαν εἰλικρινῆ, καθόσον αὐτὸς μὲν ἐδικαιοῦτο ν' ἀποφασίζῃ περὶ πολλῶν πραγμάτων μὴ διαλαμβανόμενων ἐν τῷ θεμελιώδει νόμῳ, τὸ δὲ συμβούλιον τῶν Καρδιναλίων οὐδόλως ἐπέτρεπε νὰ ψηφίζωνται ὑπὸ τῶν βουλῶν νόμοι, μὴ θεωρούμενοι καὶ μὴ ἐξεταζόμενοι ἐν προηγουμένῃ μυστικῇ συνεδρίᾳ αὐτοῦ· τὰ δὲ πατριωτικὰ αἰσθήματα αὐτοῦ ἦσαν φαινομενικὰ καὶ ὑποκριτικὰ, καθόσον ὁ παπισμὸς, ὡς ἡ ἱστορία αὐτοῦ διδάσκει, οὐδέποτε ἐπαύσατο καταστρέφων καὶ καταπνίγων τὸ ἔθνικόν αἰσθημα τῶν λαῶν. Διὰ τοῦτο ὁ Mamiani, ὁ ἐπισημότετος ὑπουργὸς τοῦ Πίου, κηδόμενος περὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ἠθέλησε νὰ μειώσῃ τὴν δύναμιν τούτου τοῦ Πάπα καὶ τῶν Καρδιναλίων ἐκείνων μὲν καθιστῶν ἀπλοῦν συνταγματικῶν

βασιλέα, τούτους δὲ ὑπὸ ἑστέρους τῶν βουλῶν καὶ τῶν ὑπουργῶν, εἰς ἃς τὰς χεῖρας ἐπεθύμει νὰ συγκεντρώσῃ πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν καὶ πᾶσαν τὴν εὐθύνην. Ἐπειδὴ δὲ πάπας Πίος ὁ Θ΄. δὲν ἠδύνατο μετὰ τοιούτου ὑπουργοῦ νὰ συνεννοηθῇ ἔπαυσεν αὐτὸν καὶ μετεκαλέσατο τὸν Rossi, ἄνδρα ὑπέρμαχον τοῦ μεγάλου τοῦ Παπισμοῦ καὶ πολέμιον τῆς ἐνώσεως ὅλου τοῦ Ἰταλικοῦ ἔθνους. Οὗτος γενόμενος ὑπουργὸς ἐνόμισεν, ὅτι δύναται νὰ καταβάλλῃ τὰς ἀντιστρατευομένας τῷ Πάπα μερίδας, δεινὴν πλανηθεὶς πλάνην, διότι, ἐνῶ εἰσήρχετο εἰς τὸ βουλευτήριον, ἐφρονεύθη δι' ἐγχειριδίου τῆ 15 Νοεμβρίου 1848. Μετὰ τοῦτο ὁ πάπας Πίος ἠναγκάσθη μετημφισμένως νὰ καταλίπῃ τὴν Ρώμην καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς Gaeta, παραθαλάσσιον πόλιν τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως, τῆ 24 Νοεμβρίου 1848. Μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ πάπα οἱ δημοκρατικοὶ καὶ οἱ ἀναρχικοὶ ἐκήρυξαν ὡς πολίτευμα τῆς Ῥώμης τὴν Δημοκρατίαν καταργήσαντες τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ δημεύσαντες τὴν ἐν Ῥώμῃ εὑρισκομένην ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν.⁽¹⁾

Διατρίβων δὲ πάπας Πίος ὁ Θ΄. ἔτι ἐν τῇ φυγῇ ἐνεκολπώθη τοὺς πρώην ἐχθροὺς αὐτοῦ Ἰησουίτας, τοὺς ἐπιτηδαιοτάτους τούτους πολιτικούς καὶ διπλωμάτας τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, οἷς ἀνέθηκε τὴν σύνταξιν ὀρησκευτικο-πολιτικοῦ προγράμματος μέλλων νὰ πραγματοποιήσῃ αὐτὸ μετὰ τὴν εἰς Ῥώμην ἐπάνοδον αὐτοῦ. Οἱ πολυμήχανοι Ἰησουίται ἐκπληροῦντες τὴν ἐντολὴν τοῦ πάπα ἐχάλκευσαν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις αὐτῶν τὸ ὀρησκευτικο-πολιτικὸν πρόγραμμα, ἐν ᾧ ἀνεγράφοντο τὸ μὲν πᾶσαι αἱ φιλελεύθεροι ἀρχαὶ τοῦ νέου πολιτισμοῦ, τὸ δὲ πᾶσαι αἱ θεοκρατικαὶ ἀρχαὶ τοῦ μεσαιῶνος περὶ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους καὶ ὑπεδεικνύοντο τὰ μέσα πρὸς ἐξόντωσιν ἐκείνων καὶ ὑποστήριξιν τούτων. Ὅτε δὲ πάπας Πίος ὁ Θ΄. βοηθούμενος ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ Αὐστρίας ἀνεκτήσατο

(1) Dollinger «Kirche, und Kirchen, Papstthum und Kirchenstaat.» München 1861 σελ. 588.... Ranke «die römischen Päpste.» dritter Band σελ. 162....

τῇ 4 Ἀπριλίου 1850 τὸν παπικὸν θρόνον καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ῥώμην, τότε ἀπεφάσισε κυρίως νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ πρόγραμμα τῶν Ἰησουϊτῶν μεταχειρισάμενος τὰ ὑπ' αὐτῶν ὑποδειχθέντα πρὸς τοῦτο μέσα.

Καὶ δὴ πρῶτον τὸν τύπον. Πίος ὁ Θ'. ἔτι ὢν ἐν τῇ φυγῇ διέταξεν εὐθὺς νὰ ἐκδοθῇ περιοδικὸν πρὸς διασκέδασιν τῶν πανταχοῦ τῆς Δύσεως διαδοθεισῶν πλανῶν περὶ θρησκείας καὶ πολιτικῆς. Οὕτω δ' ἐφάνη Ἰταλιστὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1850 κατ' ἀρχὰς ἐν Νεαπόλει, βραδύτερον ἐν Ῥώμῃ, ἔνθα μέχρι τῆς σήμερον ἐκδίδεται, τὸ περιοδικὸν «Civiltà cattolica», οὗ διευθύνται ἦσαν καὶ εἶναι μόνοι οἱ Ἰησουῖται. Ἦγώ δὲ τῶν ἰδεῶν τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἐγένετο ἐν μὲν τῇ Γερμανίᾳ ἕτερον περιοδικὸν «der. Katholik» ἐκδιδόμενον νῦν ἐν Mainz, παραρρηνείῳ πόλει τῆς Πρωσσίας, ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ἡ ἐφημερὶς «l'Univers» συντασσομένη ὑπὸ τοῦ πρὸ μικροῦ ἀποθανόντος ἐν Παρισίοις ἐπισήμου λαϊκοῦ Luis Veuillot. Πλὴν δὲ τῶν ἀθθεντικωτάτων τούτων ὀργάνων Πίου τοῦ Θ'. περιττὸν νομίζω νὰ μνημονεύσω πλήθους ἄλλων περιοδικῶν, συγγραμμάτων, πραγματειῶν καὶ ἐφημερίδων, ἅτινα ἐσκόπουν νὰ καταπολεμῶσι τὰς πανταχοῦ τῆς Δύσεως ὑπαρχούσας φιλελευθέρους ἀρχὰς τοῦ νέου πολιτισμοῦ καὶ νὰ διαδίδωσι τὰς ἀπολύτους θεοκρατικὰς ἀρχὰς τοῦ παπισμοῦ.

Δεύτερον τὰ μοναχικὰ τάγματα. Τὰ ὑπὸ τῶν παπῶν πανταχοῦ ἀποστελλόμενα ἄμεσα ὄργανα πρὸς κήρυξιν τῶν ἀπολύτων καὶ δεσποτικῶν ἀρχῶν αὐτῶν εἶναι τὰ μοναχικὰ τάγματα, ἰδίᾳ δὲ τὸ τάγμα τῶν Ἰησουϊτῶν. Κατὰ τὸ καταστατικὸν τοῦ τελευταίου τάγματος οἱ Ἰησουῖται ὑποχρεοῦνται νὰ τηρῶσιν οὐ μόνον τὰς τρεῖς εὐχὰς, τὴν πτωχείαν, τὴν ἀγνείαν καὶ τὴν ὑπακοήν, ἀλλὰ καὶ τὴν τετάρτην εὐχὴν, ἣτοι τὴν ἀφιέρωσιν αὐτῶν εἰς τὴν διηνεκῆ ὑπηρεσίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ῥωμαίων Ποντιφῆκων, τὴν στρατείαν αὐτῶν ἐπὶ τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ καὶ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν εἰς μόνον τὸν Κύριον καὶ εἰς τὸν Ῥωμαῖον Ποντίφηκα, τὸν τοποτηρητὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς οὕτως, ὥστε ὅ,τι δὴ ποτε οἱ Ῥωμαῖοι Πάπαι ἐπεθύμουν ν' ἀναθέσωσιν εἰς αὐτοὺς ἀφο-

ρῶν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν καὶ τὴν διάδοσιν τῆς πίστεως καὶ εἰς οἰασθήποτε ζωῆς τὰ πῦρσιν αὐτοῖς ὑπεχρεοῦντο οὗτοι ἀμέσως ὡς οἷόν τε τὰ ὑπακούωσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς βραδύνσεως καὶ προφάσεως. ⁽¹⁾ Οἱ Ἰησουῖται προσέθησαν τὴν τετάρτην ταύτην εὐχὴν ἐν τῷ καταστατικῷ, ὅτε παρεκάλουν πᾶπαν Παῦλον τὸν Γ' νὰ ἐγκρίνη αὐτὸ, ὅπερ καὶ ἔπραξε τῇ 17 Σεπτεμβρίου 1840. Συμφωνῶς πρὸς τὴν εὐχὴν ταύτην οἱ Ἰησουῖται ἀπεστέλλοντο ὑπὸ πᾶπα Πίου τοῦ Θ' πανταχοῦ τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης, ὅπως ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν καὶ κληρικῶν αὐτῆς, ἐπὶ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς, ἐπὶ τῶν βασιλικῶν αὐλῶν καὶ ἐπὶ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.

Τρίτον τοὺς καθολικοὺς συλλόγους, τὰς ἐταιρίας καὶ τὰς συντεχνίας (Katholische Vereine, Sociétés, Associations) ἐν Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ, Μ. Βρετανίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Πάντα δὲ ταῦτα τὸ μὲν ἰδρυθέντα, τὸ δὲ ἀναζωπυρωθέντα, τὸ δὲ ὀργανωθέντα ὑπὸ πᾶπα Πίου τοῦ Θ' συνετέλουν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν πραγμάτωσιν τῶν σκοπῶν αὐτοῦ, ἀφ' οὗ θεμελιώδη εἶχον νόμον τὴν πρὸς τὸν πᾶπαν τυφλὴν ὑπακοὴν αὐτῶν. Οὕτω δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1848 ἰδρύθη ἐν Mainz τῆς Γερμανίας μέγας καθολικὸς σύλλογος κληθεὶς σύλλογος τοῦ Πίου (Pius—Verein), μεθ' οὗ στενότατα συνεδέθησαν καὶ πάντες οἱ λοιποὶ σύλλογοι τῆς Γερμανίας. Ἐνεκα δὲ τοῦ συνδέσμου τούτου ὁ σύλλογος τοῦ Πίου ἐπωνομάσθη καὶ Καθολικὸς σύλλογος τῆς Γερμανίας (Katholischer Verein Deutschlands). Κέντρον τῶν μετ' ἀλλήλων στενότατα συνδεδεμένων τούτων συλλόγων ἦσαν καὶ εἶναι μέχρι τῆς σήμερον αἱ κατ' ἔτος ἐν μεγάλας καθολικαῖς πόλεσι γινόμεναι γενικαὶ συνελεύσεις αὐτῶν (Generalversammlungen). Οἱ σύλλογοι οὗτοι ἐφρόντιζον καὶ φροντίζουσι περὶ διασώσεως τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Δύσει, περὶ διατηρήσεως εἰρηρικῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τὰ ἐσπέρια κράτη ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον τὰ δικαιώματα τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἐν Ῥώμῃ δὲν ἐβλάπτοντο ὑπ' αὐτῶν, περὶ δια-

(1) ¹ Orz Huber «Jesuiten—Orden» Berlin 1873 σελ. 7.

δόσεως πολιτικῶν ἐφημερίδων, διατριβῶν καὶ καθόλου καθολικῶν βιβλίων, περὶ συγκέντρωσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κλήρου, περὶ ἀνακτῆσεως τῆς δημευθείσης ὑπὸ τῶν Κρατῶν ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, περὶ ἀνιδρύσεως τῶν μοναστηρίων καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων. Οἱ σύλλογοι οὗτοι περιελάμβανον καὶ περιλαμβάνουσιν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῶν πολλὰς ἐταιρίας ἔργων καὶ συντεχνίας τεχνιτῶν, ὧν σκοπὸς ἡ διδασκαλία καὶ ἡ προαγωγή τῶν μελῶν αὐτῶν εἰς τὴν εὐσέβειαν, ἡ παροχὴ ὠφελίμων εἰς αὐτὰ βιβλίων καὶ ἡ ὑλικὴ ὑποστήριξις αὐτῶν ἀσθενούντων ἢ ἄνευ ἐργασίας διατελούντων. Τοιαῦται ἐταιρίαι καὶ συντεχνίαι ὑπάρχουσι πολλὰ ἐν Γαλλίᾳ. Βεβαίως πρέπει νὰ θαυμάζη τις τὸν ζῆλον, ὃν οἱ Καθολικοὶ ἐπιδεικνύουσι πρὸς περίθαλψιν τῶν πτωγῶν, γηρῶν καὶ ὀρφανῶν, ὅταν οὗτος ᾖ προῖον μόνον τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης· ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ ζῆλος οὗτος πηγάζει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ πολιτικοῦ συμφέροντος πρὸς δόξαν τοῦ πάπα, διότι, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, θεμελιώδης νόμος πάντων τούτων τῶν σωματείων εἶναι ἡ τυφλὴ πρὸς τὸν πάπαν ὑπακοή.

Τούτοις προσθετέα καὶ τὰ θεολογικὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς Ῥώμης (collegia) καὶ τὰ ἱερατικὰ σχολεῖα τῶν ἐπισκόπων τῆς Δύσεως (seminaria) ἰδρυθέντα ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν αἱ θεοκρατικαὶ ἀρχαὶ τοῦ παπισμοῦ ἤρξαντο καταπολεμούμεναι ὑπὸ τῶν προδρόμων τοῦ νέου πολιτισμοῦ, τὸ μὲν ὑπὸ τῶν Διαμαρτυρομένων, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀνθρωπισμοῦ (Humanismus). Πρὸς ἀποσόβησιν δὲ τῶν ἐχθρῶν τούτων ὁ παπισμὸς ἐδεῖτο πεπαιδευμένου καὶ ἠθικῶς μεμορφωμένου κλήρου, οὗ ὅμως ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ τελέως ἔσπερειτο.

Διὰ ταῦτα οἱ Ἰησουῖται, οἱ ὑπέρμαχοι καὶ οἱ ὑπερασπισταὶ τοῦ παπισμοῦ, ἰδρυσαν τὰ ἐν Ῥώμῃ θεολογικὰ ἐκπαιδευτήρια πρὸς μόρφωσιν καὶ ἐκπαίδευσιν νέων, ἐχόντων ἡλικίαν 15—21 ἔτους καὶ καταγομένων ἐκ καθολικῶν χωρῶν, οἵτινες μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἐν Ῥώμῃ σπουδῶν αὐτῶν μετέβαινον, ὡς κληρικοὶ, εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν καὶ εἰργάζοντο πρὸς καλλιέργειαν τῶν θεοκρατικῶν ἀρχῶν τοῦ παπισμοῦ ἐμπεδοῦντες καὶ ἐνισχύοντες τὴν πρὸς αὐτὰς πίστιν τῶν Καθολικῶν καὶ ἐκριζοῦντες τὰ ὑπὸ τῶν

Διαμαρτυρομένων μεταξύ αὐτῶν πεφυτευμένα ζιζάνια. Πρῶτον ἐν Ῥώμῃ θεολογικὸν ἐκπαιδευτήριον ἰδρύθη κατὰ τὸ 1551 ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἰησουϊτῶν Ἰγνατίου Λοϊόλα, κληθὲν «Collegium Romanum.» Μετὰ τοῦτο ἰδρύθη κατὰ τὸ 1552 ἐν Ῥώμῃ τὸ «Collegium Germanicum» πρὸς μόρφωσιν καὶ ἐκπαίδευσιν Γερμανῶν νέων. Ὅτε βραδύτερον κατὰ τὸ 1584 ἀπεστάλησαν ἐξ Οὐγγαρίας εἰς αὐτὸ δωρεαὶ ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ ἐκπαιδεύωνται ἐν αὐτῷ καὶ εὐάριθμοι Οὐγγροὶ νέοι, τότε τὸ «Collegium Germanicum» ἐκλήθη ἐπὶ Γρηγορίου ΙΓ'. «Collegium Germanico—Hungaricum» ἐν ᾧ ἐμορφοῦντο καὶ ἐπαιδεύοντο Γερμανοὶ καὶ Οὐγγροὶ νέοι, μέλλοντες ν' ἀποβῶσι κληρικοὶ εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν. Κατὰ μίμησιν δὲ τοῦ τελευταίου τούτου ἐκπαιδευτηρίου ἰδρύθησαν ὑπὸ τοῦ εἰρημένου πάπα ἐν Ῥώμῃ τὸ Ἑλληνικόν, τὸ Ἀγγλικόν, τὸ Μαρωνιτικόν καὶ ἄλλα ἐκπαιδευτήρια πρὸς μόρφωσιν κληρικῶν Ἑλλήνων, Ἀγγλῶν, Μαρωνιτῶν καὶ λοιπῶν. Πάντα δὲ ταῦτα τὰ θεολογικὰ ἐκπαιδευτήρια σώζονται μέχρι σήμερον ἐν Ῥώμῃ, ἔνθα οἱ νέοι διαφόρων χωρῶν μετασχηματίζονται εἰς φανατικοὺς παπιστάς.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ θεολογικὰ ταῦτα ἐκπαιδευτήρια δὲν ἠδύναντο μόνον νὰ μορφώσωσι τοσοῦτους κληρικοὺς, ὅσων ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν πανταχοῦ τῆς Δύσεως καταπολεμουμένων θεοκρατικῶν ἀρχῶν αὐτῆς ἐδεῖτο, διὰ τοῦτο ἡ ὑπὸ τῶν παπῶν συγκληθεῖσα ἐν Τριδέντῳ οἰκουμενικὴ σύνοδος τῶν Λατίνων (1545—1563) διέταξεν ἐν τῇ 23ῃ συνεδρίᾳ αὐτῆς κατὰ τὸ 1563 πάντας τοὺς ἐπίσκοπους νὰ ἰδρύσωσι ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ καὶ ἐπαρχίᾳ αὐτῶν ἱερατικὰ σχολεῖα, ἐν οἷς ὄφειλον ἐπιστημονικῶς νὰ ἐκπαιδεύωνται καὶ ἠθικῶς νὰ μορφῶνται νέοι, οἵτινες γενόμενοι κληρικοὶ νὰ δύνανται καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐπιτυχῶς νὰ καταπολεμῶσι καὶ τὸ καταπεπτωκὸς ἱερατεῖον τῆς Δύσεως ν' ἀνεγείρωσι. Κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς Συνόδου συνταχθέντα καὶ ἐπικυρωθέντα ὀργανισμὸν τῶν ἱερατικῶν σχολείων οἱ ἐπίσκοποι, ὡς ἰδρυταὶ καὶ ἔφοροι αὐτῶν, ὄφειλον νὰ δέχωνται ἐν αὐτοῖς κυρίως πτωχοὺς νέους, ἄγοντας τοῦλάχιστον τὸ 12 ἔτος τῆς ἡλικίας, καταγομένους ἐκ

νομίμου γάμου καὶ ἐφιεμένουσ ν' ἀσπαθῶσι τὸ ἱερατικὸν στάδιον. Οἱ πλούσιοι νέοι ἠδύναντο μὲν νὰ ἐκπαιδεύωνται ἐν αὐτοῖσ, ὤφειλον ὁμωσ ἰδίᾳ δαπάνῃ νὰ συντηρῶνται. Οἱ μαθηταὶ τῶν ἱερατικῶν τούτων σχολείων ὑπεχρεοῦντο νὰ λαμβάνωσι τὴν κουράν, νὰ φέρωσι πάντοτε τὸ κληρικὸν ἔνδυμα, νὰ ἐκμανθάνωσι τὴν ἱεράν Γραφήν, τὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, τὰς ὁμιλίαισ τῶν ἁγίων καὶ ἄλλαισ φιλολογικὰσ ὠφελίμουσ γνώσεισ καὶ ν' ἀσκῶνται εἰσ τὸ τελεῖν τὰ μυστήρια, ᾄδειν καὶ μανθάνειν τὰς ἐκκλησιαστικὰσ ἀκολουθίασ καὶ τελετάσ. Οἱ δ' Ἐπίσκοποι ὤφειλον νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆσ διδασκαλίασ καὶ συντηρήσεισ τῶν μαθητῶν, περὶ τῆσ καθ' ἑκάστην ἡμέραν φοιτήσεισ αὐτῶν εἰσ τὴν θεῖαν λειτουργίαν καὶ νὰ φροντίζωσιν, ἵνα οὔτοι καθ' ἑκάστον τοῦλάχιστον μῆνα ἐξομολογῶνται καὶ μεταλαμβάνωσι τῶν θεῶν μυστηρίων.⁽¹⁾

Τὰ εἰρημένα θεολογικὰ ἐκπαιδευτήρια (collegia) καὶ τὰ ἱερατικὰ σχολεῖα (seminaria) τοσοῦτον ὑπεστηρίχθησαν καὶ ἀνεζωπυρώθησαν ὑπὸ πάπα Πίου τοῦ Θ'. ὥστε οἱ περὶ αὐτὸν Ἰησοῦται ἰσχυρίζοντο, ὅτι ἡ θεολογία ἔπρεπε ν' ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τῶν πανεπιστημίων τῶν Κρατῶν καὶ μεταφυτευθῇ εἰσ ἐκεῖνα, ἐν οἷσ καὶ μόνοισ ἐδιδάσκοντο ἡ θεολογία καὶ ἡ φιλοσοφία τῶν Σχολαστικῶν τοῦ μεσαίωνοσ καὶ μάλιστα ἡ τοῦ Θωμᾶ τοῦ Ἀκυνάτου, τοῦ λαμπροτάτου τούτου ὀργάνου τῆσ ἁγίασ Καθολικῆσ ἐπιστήμησ. Ἐπίσεισ ἰσχυρίζοντο, ὅτι μέγασ ἐπίκειται φόβοσ ν' ἀποστέλλωνται οἱ νέοι εἰσ τὰ γυμνάσια, λύκεια καὶ πανεπιστήμια τοῦ Κράτουσ, ὅπωσ μὴ τυχὸν ὁ νοῦσ καὶ ἡ καρδία αὐτῶν διαφθαρῶσιν.⁽²⁾ Ἰσχυριζόμενοι δὲ ταῦτα ἐσκόπουν βεβαίωσ ν' ἀποσπάσωσι τὰ ἱερατικὰ σχολεῖα ἀπὸ τῆσ ἐποπτείασ τῶν κυβερνήσειων ἢ τῶν πανεπι-

(1) Ὅρα «Canones et decreta sacrosancti oecumenici Concilii Tridentini.» sessio XXIII. caput XVIII.

(2) Ὅρα τὸ θεολογ. περιοδικὸν «der Katholik» ἔτοσ 1851. IV. 79. ἔτοσ 1852. VI. 399. 429. ἔτοσ 1853. VII. 344. ἔτοσ 1851. IV. 312. ἔτοσ 1862. VI. 110. πρὸλ. «Geschichte des Vatikanischen Konzils» ὑπὸ J. Friedrich. erster Band. Bonn 1877. σελ. 272—279.

στημίων, ὑφ' ἣν ταῦτα ὑπῆγοντο, καὶ νὰ διδάσκωσιν ἐν αὐτοῖς ἄνευ ἐλέγχου τὰς ὀλεθρῆς καὶ καταστρεπτικᾶς θεοκρατικᾶς ἀρχὰς τῶν παπῶν τοῦ μεσαίου αἰῶνος, δι' ὧν ἤλπιζον μορφοῦντες καὶ ἐκπαιδεύοντες θανατικούς κληρικούς νὰ καταστήσωσι τὰς γώρας τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης δούλας τῆς ἀπολύτου ἱεραρχίας. Κατὰ ταῦτα τὰ θεολογικὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς Ῥώμης καὶ τὰ ἱερατικά σχολεῖα τῶν ἐπισκόπων τῆς Δύσεως ἦσαν σπουδαιότατα μέσα πρὸς πραγμάτωσιν τῶν σκοπῶν πάπα Πίου τοῦ Θ'.

Οὕτω λοιπὸν ὁ πάπας οὗτος μεταχειρισάμενος τὸν τύπον, τὰ μοναχικὰ τάγματα, τοὺς καθολικοὺς συλλόγους, ἑταιρίας καὶ συντεχνίας ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν, τὰ θεολογικὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς Ῥώμης καὶ τὰ ἱερατικά σχολεῖα τῶν ἐπισκόπων τῆς Δύσεως, ὡς μέσα τὸ μὲν πρὸς καταπολέμησιν τῶν φιλελευθέρων ἀρχῶν τοῦ νέου πολιτισμοῦ, τὸ δὲ πρὸς ὑποστήριξιν καὶ ἐξάπλωσιν τῶν ἀπολύτων καὶ δεσποτικῶν θεοκρατικῶν ἀρχῶν τοῦ παπισμοῦ, ἐκτίσασατο πανταχοῦ τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης πλείστους ὑπαδούς, καλουμένους Ὑπεραλπείους (Ultramontani), οἵτινες δραστηρίως εἰργάζοντο νὰ πείθωσι πάντας σχεδὸν τοὺς κληρικούς καὶ ἐπισκόπους τῆς Δύσεως, ὅπως προμαχώσι τοῦ προγράμματος αὐτῶν, νὰ προτρέπωσι τοὺς καθολικοὺς αὐτῆς ἀπρὶξ νὰ ἔχωνται αὐτῶν καὶ νὰ καθιστῶσι πάντας σχεδὸν τοὺς αὐτοκράτορας καὶ βασιλεῖς προστάτας ἢ φίλους αὐτῶν, ὡς ἐκ τῶν ἀμέσως κατωτέρω καταδεικνύεται.

Οἱ Ὑπεράλπειοι τῆς Αὐστρίας καταπολεμοῦντες τὰς ἐν τῇ γῶρᾳ αὐτῶν εἰσαχθείσας ἐκκλησιαστικὰς μεταρρυθμίσεις Ἰωσήφ τοῦ Β' αὐτοκράτορος αὐτῆς (1780) κατώρθωσαν διὰ τῆς κατὰ τὴν 18 Αὐγούστου 1803 γενομένης ἐκκλησιαστικῆς συμβάσεως (concordatum) μεταξὺ πάπα Πίου τοῦ Θ' καὶ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας τὰς μὲν μεταρρυθμίσεις ἐκείνου νὰ ματαιώσωσι, τὰς δὲ θεοκρατικὰς ἀρχὰς τοῦ πάπα τούτου ν' ἀνάστηλώσωσι. Κατὰ τὰς μεταρρυθμίσεις Ἰωσήφ τοῦ Β' ἡ πολιτεία ὤφειλε νὰ ἐποπτεύῃ ἐπὶ τοῦ κλήρου, ἐπὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν σχολείων αὐτοῦ, δυναμένη νὰ καταργῇ ταῦτα, μὴ ἔχοντα ὡς σκοπὸν τὴν θρησκευ-

τικὴν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ. Οἱ καθολικοὶ ἐπίσκοποι τῆς Αὐστρίας ὤφειλόν νά ᾤσιν ἀνεξάρτητοι, ἰθύνοντες ἐλευθέρως τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα τῆς γῶρας ταύτης καὶ μηδεμίαν σχέσιν καὶ συγγνωμίαν μετὰ τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης ἔχοντες. Οὕτω δ' ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωσήφ ἐκήρυξε τὸν τέλειον χωρισμὸν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῆς Αὐστρίας ἀπὸ τοῦ Ῥωμαίου πάπα, ἵνα μὴ οὗτος ἐπιθῆ ἑπ' αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν σύμβασιν τῆς 18 Αὐγούστου 1855 ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τῆς Αὐστρίας ἀνεκτίσαστο συνεργεῖα τῶν Ὑπεραλπειῶν πάντα τὰ δικαιώματα καὶ προνόμια, ἅπερ θεῖθεν καὶ κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον εἶχεν, ὡς καὶ τὴν ἐλευθέραν σχέσιν καὶ συγγνωμίαν τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς μετὰ τοῦ Ῥωμαίου Πάπα. Ἡ ἐκκλησία τῆς Αὐστρίας διὰ τῆς συμβάσεως ταύτης ἔτυχε τοῦ δικαιώματος καὶ προνομίου νά δημοσιεύῃ ἐν τῷ κράτει αὐτῆς διαταγὰς τοῦ Ῥωμαίου Ποντίφηκος ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ αὐτοκράτορος, νά διέπῃ τὴν τε ἐκκλησιαστικὴν καὶ δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν, νά διορίζῃ καθολικοὺς διδασκάλους εἰς πάντα τὰ καθολικὰ σχολεῖα, νά ἐλέγξῃ καὶ ἐπικρίνῃ τὰ βιβλία καὶ ν' ἀπαγορεύῃ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν εἰς τὰ σχολεῖα, ὅταν ὑπ' αὐτῆς ἐκρίνοντο βλαβερά. Ἡ ἐκκλησία τῆς Αὐστρίας ἔτυχε τοῦ δικαιώματος καὶ προνομίου νά διοικῇ ἐλευθέρως πᾶσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν καὶ ν' ἀσκῇ πᾶσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν (jurisdictio). Οὕτω δὲ διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης συμβάσεως τὸ Κράτος τῆς Αὐστρίας ὑπετάγη τελείως τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτῆς τῇ συνεργεῖα τῶν Ὑπεραλπειῶν αὐτῆς.⁽¹⁾

Οἱ Ὑπεράλπειοι τῆς Γαλλίας, ἡγουμένου τοῦ λαϊκοῦ Luis Veuillot, ἐζήτουν κυρίως διὰ τοῦ δημοσιογραφικοῦ ὄργάνου αὐτῶν

(1) Ὁρα Schulte «Kirchenrecht» 1, 459 καὶ «Lehrbuch des Kirchenrechts» 1873 σελ. 175. Friedberg «die Grenzen zwischen Staat und Kirche» 1872 σελ. 493. πρὸς καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Moy ἐκδιδόμενον «Archiv für Katholisches Kirchenrecht» Innsbruck Band 1. σελ. IV. ὡς καὶ τὸν Walter «Fontes» σελ. 280, ἐνθα εὐρίσκεται τὸ κείμενον τῆς ἐκκλησιαστικῆς συμβάσεως. Ἐπίσης Walter «Lehrbuch des Kirchenrechts» Bonn 1871

τοῦ Σύμπαντος (l'Universe) νὰ ἐκβάλλωσι τοῦλάχιστον ἐκ τῶν ἱερατικῶν σχολείων αὐτῆς τοὺς ἐθνικοὺς κλασσικοὺς συγγραφεῖς καὶ ν' ἀντικαταστήσωσιν αὐτοὺς διὰ τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἰσχυριζόμενοι ὅτι διὰ τῆς σπουδῆς καὶ μελέτης τοῦ Ἀνθρωπισμοῦ (Humanismus) διεδίδετο ἡ ἀπιστία καὶ ἡ περὶ τὰ θεῖα ἀσέβεια, ἐνῶ ἐν τῷ μεσαίῳ, καθ' ὃν ἡ σπουδὴ καὶ ἡ μελέτη αὐτοῦ ἀπηγορεύετο, ἐβασίλευε πανταχοῦ ἡ πίστις καὶ ἡ εὐσέβεια. Οἱ ὑπεράλπειοι τῆς Γαλλίας ἐζήτουν ἐπίσης νὰ ἐμφυτεύσωσιν εἰς τὰς καρδίας τοῦ τε κλήρου καὶ λαοῦ τὰς θεοκρατικὰς ἀρχὰς τοῦ παπισμοῦ, ἅς οἱ ἐπίσκοποι αὐτῆς οὐδέποτε διεννοοῦντο νὰ ἐνστερνισθῶσι θέλοντες νὰ διαφυλάξωσιν ἀκραιφνῆ καὶ ἀλώβητον, ἣν παρὰ τῶν πατέρων ἔλαβον παρακαταθήκην τῶν Γαλλικανικῶν ἐλευθεριῶν, καθ' ἃς οἱ πάπαι οὔτε ἀλάθητοι, οὔτε κυβερνήται καὶ ἰθύντορες τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, οὔτε ὑπερκείμενοι τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων ἦσαν. Ἄλλ' ὅτε οἱ Ὑπεράλπειοι κατώρθωσαν πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως νὰ σαγηνεύσωσι πολλοὺς κληρικοὺς καὶ ἐπισκόπους τῆς Γαλλίας καὶ δι' αὐτῶν νὰ συντελέσωσιν, ὅπως ἡ μὲν ἐπὶ φιλελευθέρων ἀρχῶν ἐπερειδομένη Δημοκρατία καταλυθῆ, ἡ δὲ Μοναρχία ἐν τῷ προσώπῳ Ναπολέοντος τοῦ Γ'. ἀνασυσταθῆ, τότε ἔτυχον οὐ σμικρᾶς προστασίας καὶ εὐνοίας τοῦ αὐτοκράτορος.

Ὅτῳ λοιπὸν οἱ Ὑπεράλπειοι ὑποστηριζόμενοι τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ πάπαι Πίου, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος, ἤρξαντο διαχειριζόμενοι πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα τῆς Γαλλίας, καταφρονούντες τὸ κῆρυξ καὶ τὴν αὐθεντείαν τῶν ἐπαρχιακῶν συνόδων αὐτῆς, καταστρέφοντες τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ κλήρου αὐτῆς, καταδιώκοντες ἀναιδῶς τοὺς φιλελευθέρους ἐπισκόπους αὐτῆς καὶ καλοῦντες ἑαυτοὺς κατ' ἐξοχὴν Καθολικοὺς καὶ Ὑπεραλπέιους, ὅπως διακρίνωνται τῶν λοιπῶν Καθολικῶν. Ἴδου τί ἔγραφε τῇ 2

σελ. 114. σημ. 12. 13. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη σύμβασις, συνιστάμενη ἐκ 36 ἀρθρῶν ἐδημοσιεύθη ὡς νόμος τοῦ Κράτους ἐπικυρωθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας τῇ 5 Νοεμβρίου 1855.